

Obsah

60
listopad • 2004

MVS	■ 3	
Rušný zářijový matematický víkend v Praze		■ 8
Nové reciproční dohody ČMS JČMF	■ 12	
SVOČ 2004	■ 15	
Výsledky soutěže	■ 17	
EMS	■ 21	
Z obsahu EMS Newsletter č. 51–53	■ 21	
Koncil EMS 4. evropský matematický kongres		■ 22
Turbodidaktika II (<i>Doc. Arne Vrbský</i>)	■ 25	
Kdo jsme a co děláme (<i>Bohdan Zelinka</i>)	■ 29	

Vážená kolegyně, vážený kolego, milí čtenáři,

když jste spatřili obálku s nezvyklým titulem, možná jste se v první chvíli podivili, než vám došlo, že máte v ruce naši starou známou „Drbnu“. Opravdu nedošlo k žádné revoluci ani co do obsahu ani co do úpravy. Změnil se jen název. Mimořádné valné shromáždění Matematické vědecké sekce JČMF svolané na pátek 3. září 2004 do Prahy při příležitosti Matematického víkendu EMS projednalo a přijalo s velkým předstihem ohlášený návrh výboru přejmenovat MVS na *Českou matematickou společnost, sekci JČMF*, v anglické verzi *Czech Mathematical Society*. Tato pro někoho možná zbytečná změna vychází ze zkušenosti zejména posledních patnácti let, kdy se Jednota a její složky mnohem aktivněji zapojily do mezinárodních struktur. Na to, že JČMF má – podobně jako některé další společnosti ve východní Evropě – složitější strukturu v důsledku toho, že sdružuje matematiky, fyziky a učitele ze středních a základních škol, si naši zahraniční partneři již částečně zvykli. I v češtině nepříliš obvyklý termín *sekcí* působil v anglickém překladu přinejmenším podivně. A v případě, že MVS reprezentovala ve vztazích Jednotu přímo, byl její anglický název *Mathematical Research Section* nesrozumitelný a partneři místo něj často používali v Evropě obvyklejší název, na který jsme nyní přistoupili. Dodejme, že Fyzikální vědecká sekce JČMF se k obdobné změně názvu rozhodla již před dvěma roky. Změnu schválil Sjezd JČMF v Opavě a zároveň vzal na vědomí, že o takovém kroku uvažujeme i v MVS.

Nový název se samozřejmě promítne do všech příslušných dokumentů, adres atd. Již nyní můžete naši webovou stránku nalézt pod adresou <http://cms.jcmf.cz>, elektronickou poštu lze výboru posílat na novou adresu cms@kam.mff.cuni.cz. Všichni si jistě také brzy zvykneme na novou zkratku ČMS JČMF.

Jan Kratochvíl, Jiří Rákosník

Zápis ze 152. (6.) schůze výboru MVS JČMF dne 28. dubna 2004

Prítomni: *J. Bouchala, M. Čadek, J. Fiala, J. Franců, D. Hlubinka, M. Kopáčková, J. Kratochvíl, J. Rákosník*

Omluveni: *P. Gírg, M. Krbec, B. Maslowski, L. Pick, S. Staněk*

Hosté: *P. Pech*

Program:

- 1) Zřízení odborné skupiny pro geometrii a grafiku
- 2) EMS weekend
- 3) SVOČ
- 4) Uzavření smluv o vzájemné spolupráci
- 5) Návrh komitétu pro matematiku
- 6) Členská základna
- 7) Různé

1. Schůzi zahájil předseda sekce J. Kratochvíl, přivítal přítomné a představil doc. RNDr. Pavla Pecha, CSc., zástupce skupiny sdružené kolem Komise pro geometrii a počítačovou grafiku JČMF, která projevila zájem o začlenění do MVS ve formě odborné skupiny. Doc. Pech představil současné cíle a aktivity zájmové skupiny pro geometrii a grafiku:

- podpora výzkumu a studia v oborech geometrie a počítačové grafiky
- sledování možností aplikací (robotika, CAGD – Computer Aided Geometric Design, počítačová grafika)
- odpovědnost za vzdělávání v geometrii
- každoroční pořádání oborové konference (letos již 24. ročník)
- zastupování v mezinárodní oborové společnosti (ISGG – International Society for Geometry and Graphics)

Výbor shledal, že tyto aktivity a cíle odpovídají záměrům sekce pro podporu národní matematiky a jednomyslně odsouhlasil předložený návrh na ustanovení České společnosti pro geometrii a grafiku jako odborné skupiny MVS JČMF.

Výbor přislíbil, že v budoucnu bude možné využívat organizačního zázemí sekce pro pořádání oborové konference a zvážil možnost uhrazení části poplatků za odběr časopisu Journal for Geometry and Graphics. Výbor požádal kol. Pecha, aby v souladu s organizačním řádem sekce zajistil sestavení výboru skupiny (dle organizačního řádu sekce) a aby zároveň vyzval stávající příznivce geometrie a grafiky k členství v MVS.

2. J. Kratochvíl informoval výbor, že EMS potvrdila záměr MVS uspořádat ve dnech 3.–5. září 2004 v Praze tzv. EMS Mathematical Weekend spojený se zasedáním exekutivy EMS. Byly již ustanoveny čtyři sekce a vytvořena stránka konference na <http://mvs.jcmf.cz/emsweekend/>. V současnosti probíhá příprava jednotlivých sekcí, sestavuje se seznam plenárních a zvaných řečníků a upřesňují se názvy přednášek. Dohodnutý program sekcí bude v nejbližších dnech vystaven na stránce konference. Ubytování je rezervováno v objektu Střediska vzdělávání katolické charity, dále ve vile Marna (AV ČR) a počítá se s rezervací několika míst v ubytovně HAMU. Výbor uložil J. Fialovi přípravu registrace přes internet a informování české matematické obce o pořádání matematického víkendu v oběžníku MVS. Výbor zároveň rozhodl o uspořádání valné hromady MVS při této příležitosti (bude třeba schválit nový návrh stanov, změnu názvu sekce a nový způsob placení členských příspěvků).

3. J. Franců informoval o přípravě závěrečné konference SVOČ. Již jsou rezervovány posluchárny pro vlastní soutěž, aula FSI pro slavnostní vyhlášení výsledků, a dostatečné kapacity pro ubytování a stravování. Společenský večer proběhne na hvězdárně a planetáriu Mikuláše Koperníka v Brně. Lze očekávat cca 25 prací z Česka a 20 ze Slovenska. Zástupci Polska a Maďarska se prozatím soutěže účastnit nebudou. J. Kratochvíl dle návrhu výboru zahájí jednání o sestavení odborných protů.

4. J. Kratochvíl seznámil porotu s návrhy Katalánské matematické společnosti (Societat Catalana de Matemàtiques SCM) a Španělské královské matematické společnosti (Real Sociedad Matemática Española – RSME) o uzavření smluv o vzájemné spolupráci a recipročním uznávání členství. Vzhledem k tomu, že již úspěšně funguje česko-katalánská spolupráce v oblasti kombinatoriky (J. Nešetřil) a česko-španělská v oblasti diferenciální geometrie (O. Kowalski), výbor doporučil obě smlouvy k podepsání předsednictvu JČMF. Reciproční členství by mělo být řešeno podle stejného vzoru jako reciproční členství v AMS, výbor pověřil J. Kratochvíla projednáním návrhu na výboru předsednictva Jednoty.

5. Výbor schválil nominaci prof. RNDr. Zdeňka Dostála, CSc. (VŠB-TU) do Národního komitétu pro matematiku. O kandidátu zastupujícím statistiku se stále jedná.

6. J. Fiala seznámil přítomné s devíti žadateli o členství v MVS:
6987 doc. RNDr. Jindřich Klůfa, CSc. (VŠE v Praze)
6995 Mgr. Martin Lanzendörfer (MFF UK v Praze), mimořádný člen
7001 ing. Michal Beneš (FSv ČVUT v Praze)
7002 Mgr. Aleš Krob (FSv ČVUT v Praze)
2683 Mgr. Pavel Leischner (PF JČU v Českých Budějovicích)
3969 doc. RNDr. Pavel Pech, CSc. (PF JČU v Českých Budějovicích)
4362 Dr. Robin Thomas (Georgia School of Technology, Atlanta, USA)
3306 doc. RNDr. Jaroslav Černý, CSc. (FSv ČVUT v Praze)
5841 Mgr. Roman Hušek (PF JČU v Českých Budějovicích)

Všichni žadatelé byli jednomyslně přijati za členy MVS.

Ukončení členství:

6308 ing. Petr Ječmen – na vlastní žádost

3747 Otakar Blahník – pro neplacení příspěvků

6356 Jiří Kupec – pro neplacení příspěvků

4127 RNDr. Josef Římánek, CSc. – pro neplacení příspěvků

0384 doc. RNDr. Jindřich Veverka, CSc. – pro neplacení příspěvků

Žádost o členství kol. Čapka z minulé schůze nebyla schválena, neboť dosavadní korespondence zůstala bez odpovědi.

Členská základna sekce má tímto 373 členů.

7. D. Hlubinka informoval o možnosti vystavení mezinárodní kreditní karty k účtu MVS pro usnadnění platby konferenčních poplatků členů sekce. Účtárna MFF UK by byla ochotna uhradit fakturaci MVS, pokud by byla podložena dobropisem žadatele o převod. Výbor uložil D. Hlubinkovi, aby zjistil podmínky České spořitelny pro vydání takové karty a do příští schůze projednal s hospodářem MVS L. Pickem, zda by administrativa spojená s platbami byla únosná.

D. Hlubinka informoval o příspěvku za pořádání 31. Zimní školy abstraktní analýzy ve výši 500 Kč za administrativu spojenou s platbami prošlými přes účet MVS. Výbor navrhl, aby v příštích případech byl sjednán příspěvek ve výši cca 1–2 % z celkového obrátu akce na účtu MVS.

Zapsal: *J. Fiala*

Zápis ze 153. (7.) schůze výboru ČMS dne 3. září 2004

Přítomni: *J. Bouchala, J. Fiala, J. Franců, P. Gírg, D. Hlubinka, J. Kratochvíl, M. Krbec, B. Maslowski, J. Rákosník*

Omluveni: *M. Čadek*

Hosté: *Z. Dostál, P. Drábek, P. Hájek, J. Kolář, M. Studený, J. Trlířfaj, J. Vanžura*

Program:

- 1) Společné zasedání s Českým komitétem pro matematiku
- 2) SVOČ
- 3) Zpráva o hospodaření
- 4) Členská základna
- 5) Různé

1. Schůzi zahájil předseda sekce J. Kratochvíl, přivítal přítomné a hosty. P. Drábek jménem komitétu poděkoval za pozvání a oznámil, že jej komitét zvolil za svého předsedu a J. Nešetřila za místopředsedu. Upozornil na určité nejasnosti ve statutu komitétu a v jeho ustavení. Z toho důvodu považuje funkční období komitétu pouze za přechodné do příštího sjezdu JČMF. Shrnul úkoly, které si pro toto období komitét vytyčil: reprezentovat českou matematickou obec v IMU, prosazovat české reprezentanty mezi přednášející na světový kongres matematiků 2006 a do mezinárodních komisí, sledovat a podporovat možnosti

získávání finanční podpory pro významné konference pořádané v ČR. Uvnitř ČR chce komitét přispět k diskusi o nových pravidlech hodnocení vědecké činnosti, která se připravují na základě usnesení vlády ze dne 23. 6. 2004 č. 644. Konečně se komitét během svého dvouletého působení pokusí realizovat princip obměny komitétu při zachování zastoupení regionů i oborů a navrhnout úpravu statutu, aby lépe odpovídal faktickému i možnému působení a fungování komitétu.

J. Kratochvíl a J. Rákosník jménem výboru navržené aktivity komitétu uvítali. Uvedli, že komitét složený z reprezentativních osobností by měl především přispívat k řešení úkolů na odborné úrovni. Výbor ČMS by dále uvítal, kdyby se komitét angažoval i v aktivitách, které nejsou přímo spojeny s IMU a souvisí např. s EMS (výběr kandidátů na ceny pro mladé matematiky udělované na evropských kongresech matematiků apod.). Bylo dohodnuto, že se komitét s výborem ČMS budou vzájemně pravidelně informovat o své činnosti.

2. J. Kratochvíl informoval o přípravě příštího ročníku soutěže SVOČ. Závěrečné kolo SVOČ proběhne na Západočeské univerzitě v Plzni, přípravu zajistí P. Drábek a S. Míka. Soutěž bude vyhlášena během listopadu. Před vyhlášením by bylo vhodné svolat řídicí výbor SVOČ a projednat úpravu propozic, neboť se letos ukázalo, že některé silně obsazené sekce (např. Aplikovaná matematika) by mohly být rozděleny na více menších. S. Míka byl kooptován do řídicího výboru SVOČ.

3. D. Hlubinka shrnul, že letos už proběhly 2 konference (ROBUST a Zimní škola abstraktní analýzy), obě s mírným ziskem pro sekci (dle dohodnutého 1% z obrátu). Taktéž je uzavřeno financování SVOČ, zde se 20 000 Kč z dotace AV ČR použilo na ceny pro soutěžící. V tuto chvíli probíhá financování matematického víkendu EMS.

Výbor sekce jednomyslně schválil příspěvek do výše 10 000 Kč na pokrytí části cestovních nákladů J. Slováka při jeho cestě na Evropský matematický kongres, kde jednal jako zástupce sekce a JČMF na zasedání výboru EMS.

4. J. Fiala seznámil přítomné s pěti žadateli o členství v MVS:

- 7011 prof. RNDr. Adolf Karger, DrSc. (MFF UK v Praze)
- 7012 ing. Ivana Linkeová, PhD. (FSv ČVUT v Praze)
- 4722 prof. RNDr. Zdeněk Ryjáček, DrSc. (FAV ZČU v Plzni)
- 6934 RNDr. Miroslav Lávička, PhD. (FAV ZČU v Plzni)
- 7019 Mgr. Robert Šámal (MFF UK v Praze, student)
- 7020 doc. RNDr. Martin Loebel, CSc. (MFF UK v Praze)
- 7021 prof. Mirka Miller (University of Ballarat, Austrálie)

Všichni žadatelé byli jednomyslně přijati za členy MVS, poslední tři formálně od data přijetí Jednotou.

Ukončení členství:

- 3390 RNDr. Jiří Binder, CSc. – pro neplacení příspěvků
- 1808 PhDr. Jana Müllerová, CSc. – úmrtí
- 1951 prof. RNDr. František Nožička, Dr.h.c. – úmrtí

Členská základna sekce má tímto 377 členů.

5. J. Rákosník slíbil, že další číslo Informací ČMS vyjde po matematickém víkend. Navrhl oslovit členskou základnu, zda by byl zájem zasílat členský bulletin elektronicky (zařídí J. Fiala). J. Fiala navrhnul, že by bylo možné vystavit archiv Informací na stránkách sekce.

Zapsal: *J. Fiala*

Zápis z průběhu mimořádného valného shromáždění MVS JČMF v Praze dne 3. září 2004

Program:

- 1) Volba volební a návrhové komise
- 2) Návrh změn Organizačního a jednacího řádu sekce, diskuse
- 3) Návrh změn systému placení členských příspěvků, diskuse
- 4) Hlasování o obou změnách
- 5) Schválení usnesení valného shromáždění

Schůzi zahájil předseda sekce J. Kratochvíl a přivítal přítomné členy sekce a hosty.

1. Do volební komise byli navrženi: P. Girg, D. Hlubinka a M. Štědrý. Komise byla schválena 24 hlasy, nikdo nebyl proti, 3 se hlasování zdrželi. Do návrhové komise byli navrženi P. Drábek J. Fiala a A. Kufner. Byli schválení 24 hlasy, nikdo nebyl proti, 3 se hlasování zdrželi.

2. J. Fiala seznámil přítomné s navrženými změnami Organizačního a jednacího řádu sekce, J. Kratochvíl vysvětlil důvody, jež k nim vedly. V diskusi se P. Hájek otázel, zda tato změna ovlivní právní subjektivitu společnosti. J. Rákosník odpověděl, že nikoli a že i nadále bude společnost formálně zařazena jako sekce Jednoty. To ovšem i dle stávajících pravidel umožňuje, aby sekce uzavírala smlouvy o spolupráci s partnerskými společnostmi (buď samostatně nebo prostřednictvím Jednoty). Dále J. Fiala přečetl pasáž z dopisu Z. Nádeníka vztahující se k projednávanému bodu. J. Kratochvíl poté vyzval hosta J. Dittricha, předsedu České fyzikální společnosti, aby seznámil přítomné s tím, jak proběhla obdobná změna v bývalé Fyzikální vědecké sekci. A. Kufner se otázel, zda se v rámci nové společnosti plánuje sloučení s Matematickou pedagogickou sekcí Jednoty. J. Rákosník za výbor odpověděl, že se o tom neuvažuje, neboť v současnosti mají obě sekce vlastní program a rozdílné záměry. Závěrem se J. Franců otázel, zda sekce hodlá rozšířit svou působnost i na informatiku. P. Hájek upozornil, že tato disciplína je již zastoupena Českou společností pro kybernetiku a informatiku (ČSKI) a Czech Research Consortium for Informatics and Mathematics (CRCIM), obě pod patronátem AV ČR. Někteří členové naší sekce jsou aktivní také v tomto oboru.

3. J. Fiala seznámil přítomné se stávajícími kategoriemi placení členských příspěvků: V Jednotě i v sekci již byla zrušena kategorie mimořádného členství, naproti tomu Jednota zavedla systém slev pro studující do 28 let, důchodce a ženy v domácnosti. Na úvod diskuse byla nejprve přečtena další pasáž z dopisu

Z. Nádeníka. Z rozpravy vyplynulo, že by bylo vhodné automaticky přičknout slevu na příspěvky sekci v okamžiku, kdy bude stanovena v Jednotě, a tím předejít možným diskrepancím.

4. Volební komise přepočítala vybrané a doručené hlasovací lístky. Oba návrhy byly schváleny většinou hlasů (změna organizačního řádu sekce: 118 pro, 2 proti, 3 neplatné; změna placení příspěvků: 119 pro, 0 proti, 4 neplatné). V následné diskusi J. Franců přednesl námět, zda by do budoucna bylo možné hlasovat elektronicky prostřednictvím internetu. V obecné diskusi byl tento námět přijat, bude však třeba zajistit adekvátní bezpečnost hlasování.

5. Návrh závěrečného usnesení valného shromáždění předložený návrhovou komisí pak byl přijat jednomyslně.

Zapsal: *J. Fiala*

Usnesení mimořádného valného shromáždění MVS JČMF ze dne 3. září 2004

1. Valné shromáždění schválilo změnu názvu sekce na „Česká matematická společnost, sekce Jednoty českých matematiků a fyziků“ (118 hlasů pro, 2 proti, 3 neplatné).

2. Valné shromáždění schválilo přiznání 50% slevy na členských příspěvcích důchodcům, studujícím do 28 let, ženám v domácnosti a recipročním členům partnerských matematických společností (119 hlasů pro, 0 proti, 4 neplatné).

3. Valné shromáždění schválilo, aby tato sleva na členských příspěvcích sekci byla přiznána, jakmile člen získá slevu na členských příspěvcích Jednotě.

4. Valné shromáždění dává za úkol výboru společnosti, aby zjistil možnosti hlasování elektronickou formou a případně je realizoval. Toto usnesení bylo přijato 27 přítomnými členy jednomyslně.

P. Drábek, J. Fiala, A. Kufner
návrhová komise

Rušný zářijový matematický víkend v Praze

Praha se stala ve dnech 3.–6. září místem setkání řady předních domácích a zahraničních matematiků. Ve společné režii Evropské matematické společnosti a Matematické vědecké sekce Jednoty českých matematiků a fyziků se uskutečnilo několik vzájemně propojených akcí pod společným názvem EMS Joint Mathematical Weekend.

Evropská matematická společnost představuje jeden z článků sítě snah o vzájemnou spolupráci vědců v Evropě, pomáhá vytvářet podmínky pro rozvoj matematických věd a svými aktivitami přispívá k posilování pověsti evropské identity. K nim patří i podpora společných matematických

víkendů – krátkých intenzivních setkání organizovaných společně s národními matematickými společnostmi. Jejich myšlenka spočívá v tom, že se jednou ročně ve vybrané zemi za účasti předních domácích a zahraničních odborníků uskuteční třídní konference složená ze čtyř až pěti tematických minisympozií, na kterou bezprostředně naváže jednání výkonného výboru EMS a případně další akce. To přispěje k vzájemnému poznání místních odborníků s představiteli EMS a poskytne národní matematické společnosti příležitost k vlastní propagaci v evropském prostoru. Každé z minisympozií má jednoho místního organizátora a jednoho hlavního řečníka, který je zároveň garantem odborné úrovně. Oba společně vybírají další reprezentanty oboru z domácích i zahraničních odborníků, kteří jsou pozváni k přednáškám. Počítá se s účastí dalších zájemců, kteří mohou prezentovat vlastní výsledky.

EMS poskytuje těmto akcím morální i finanční podporu; podmínkou je, že pořadatel získá další prostředky z místních zdrojů tak, aby se setkání obešlo bez vložného, aby pozvaní přednášející měli ubytování zdarma a aby plenárním řečníkům byly uhrazeny i cestovní výdaje. Tyto požadavky mají značný význam pro posilování pocitu sounáležitosti k mezinárodní komunitě. Přestože jsou poměrně tvrdé, nemá výkonný výbor EMS potíže s výběrem vhodných pořadatelů. První Společný matematický víkend EMS se uskutečnil před rokem v Lisabonu, ten příští si vzali na starost katalánští matematici v Barceloně.

Společný matematický víkend EMS

Pražský víkend kromě EMS a MVS významně podpořila Matematicko-fyzikální fakulta UK, která poskytla krásné, moderní technikou vybavené prostory v rekonstruované budově na Malostranském náměstí, finančně a logisticky ji podpořil Institut teoretické informatiky (projekt LN00A056 programu výzkumných center). Děkan fakulty prof. RNDr. I. Netuka, DrSc., při slavnostním zahájení připomenul historii této bývalé jezuitské koleje a účastníci obdivovali zdařilé propojení moderní komunikační technologie s půvaby citlivě obnovených barokních prostorů s klenutými stropy. Absolventi fakulty z šedesátých a sedmdesátých let minulého století jen nostalgicky vzpomínali na začernalé posluchárny s velkými kamny na uhlí.

Organizátoři vybrali čtyři z oborů, ve kterých naši matematici dosahují světové úrovně. Sekci *Diskrétní matematika a kombinatorika* organizoval prof. RNDr. J. Nešetřil, DrSc., z MFF UK a za hlavního řečníka a odborného garanta si vybral prof. J. Saxla z univerzity v Cambridge, který přednášel o nových aplikacích klasifikace konečných jednoduchých grup. Sekci *Matematická mechanika proudění* řídil RNDr. E. Feireisl, DrSc., z Matematického ústavu AV ČR. Protože se mu na poslední chvíli omluvil

prof. H. B. da Veiga z univerzity v Pise, ujal se sám hlavní přednášky, ve které prezentoval některé aspekty matematické teorie vazkých stlačitelných tekutin. Sekci *Matematická statistická fyzika* vedl prof. RNDr. R. Kotecký, DrSc., z MFF UK; jeho hlavní řečník prof. E. Presutti z římské univerzity Tor Vergata hovořil o pravděpodobnostních a variačních metodách v úlohách fázové koexistence. RNDr. J. Krajíček, DrSc., z MÚ AV ČR organizoval sekci *Důkazová složitost a složitost algoritmů*. Hlavní přednášku o současných trendech ve zkoumání složitosti důkazů přednesl prof. A. A. Razborov z Moskevské státní univerzity a Institutu pokročilých studií v Princetonu. Plenární přednášky byly koncipovány tak, aby všem účastníkům bez rozdílu zaměření umožnily získat představu o rozvoji dalších oborů matematiky. Řada pozvaných odborníků i dalších účastníků setkání pak přednášela v jednotlivých sekcích. Kvalitní program přilákal téměř 90 účastníků z 19 zemí.

Výkonný výbor EMS

Významný moment konference pro mnohé účastníky představovala účast představitelů Evropské matematické společnosti vedených jejím prezidentem Sirem Johnem Kingmanem, který je významným odborníkem v oboru statistiky a ředitelem jedné z předních evropských vědeckých institucí, Ústavu matematických věd Isaaca Newtona v Cambridge. Vlastní jednání proběhlo v neděli odpoledne a v pondělí dopoledne v hotelu Vaníček, kde byla většina členů výboru ubytována. Někteří členové výkonného výboru včetně místopředsedů L. Lemairea a B. Brannerové však strávili v Praze celé čtyři dny a sledovali i odborný program. O finanční a organizační zajištění se postaral náš reprezentant ve výboru prof. RNDr. P. Exner, DrSc., z Ústavu jaderné fyziky AV ČR.

Valné shromáždění MVS

V rámci matematického víkendu se sešlo valné shromáždění Matematické vědecké sekce JČMF. O průběhu a výsledcích jeho jednání zahrnujících mj. změnu názvu sekce na Českou matematickou společnost, sekci JČMF, informujeme na jiném místě tohoto čísla Informací. Prvním oficiálním dokumentem nově pojmenované společnosti se stala připravená reciproční dohoda mezi ČMS JČMF a Katalánskou matematickou společností, kterou jejich představitelé J. Kratochvíl a O. Serra slavnostně podepsali ještě v průběhu pražského víkendu.

Národní komitét pro matematiku

Společný matematický víkend byl také příležitostí k prvnímu setkání nově jmenovaného Českého komitétu pro matematiku. Předsedou tohoto orgánu reprezentujícího českou matematickou obec v mezinárodních organizacích,

především v Mezinárodní matematické unii, se stal prof. RNDr. P. Drábek, DrSc., z FAV ZČU. Dalšími členy jsou

prof. RNDr. Z. Dostál, DSc. (FHG VŠB-TU),
prof. RNDr. P. Hájek, DrSc. (ÚI AV ČR),
prof. RNDr. I. Kolář, DrSc. (PřF MU),
RNDr. P. Krejčí, DrSc. (MÚ AV ČR),
RNDr. B. Maslowski, DrSc. (MÚ AV ČR, tajemník),
prof. RNDr. J. Nešetřil, DrSc. (MFF UK, místopředseda),
prof. RNDr. I. Netuka, DrSc. (MFF UK),
prof. RNDr. V. Souček, DrSc. (MFF UK),
RNDr. M. Studený, DrSc. (ÚTIA AV ČR),
doc. RNDr. J. Trlifaj, DSc. (MFF UK),
doc. RNDr. J. Vanžura, DrSc. (MÚ AV ČR).

Na společném jednání s výborem ČMS P. Drábek deklaroval cíle komitétu, mezi něž mj. zařadil prosazování domácích matematiků do orgánů mezinárodních vědeckých organizací, jejich navrhování na významná ocenění zejména v podobě zvaných přednášek na světových a evropských matematických kongresech a cen předávaných při těchto příležitostech. Komitét bude rovněž sledovat potřeby kvalitního matematického výzkumu v ČR – v současnosti chce např. uplatnit svůj vliv při vytváření systému hodnocení výsledků vědecké práce koordinovaném Radou pro výzkum a vývoj.

Zdařilá akce

Organizátoři celého víkendu J. Kratochvíl, P. Exner, J. Fiala, D. Hlubinka, J. Rákosník, A. Kotišovcová z Conforg Agency a sekretářka ITI H. Polišenská spolu s garanty jednotlivých minisympozií E. Feireislem, R. Koteckým, J. Krajíčkem a J. Nešetřilem odvedli dobrou práci. Pražským víkendem EMS naši matematikové výborně reprezentovali své odborné i organizační kvality. Potvrdili tak své postavení v evropské matematické komunitě, kterému odpovídá i skutečnost, že P. Exner byl na zasedání při letošním Evropském matematickém kongresu ve Stockholmu zvolen místopředsedou EMS pro období 2005–2008 a předsedou komise pro elektronické publikování, a J. Kratochvíl se stal předsedou komise pro podporu matematiků z východní Evropy. Společenský význam pražského matematického víkendu zdůraznila i slavnostní večeře, kterou pro představitele EMS uspořádala předsedkyně AV ČR prof. RNDr. H. Illnerová, DrSc., spolu s předsedou ČMS JČMF prof. RNDr. J. Kratochvílem, CSc., děkanem MFF UK prof. RNDr. I. Netukou, DrSc., a ředitelem Matematického ústavu AV ČR RNDr. A. Sochořem, DrSc.

Jak v závěru uvedl J. Kratochvíl, jedna akce netvoří sérii, dvě akce po sobě již ano. Česká matematická společnost si váží pocty, které se jí dostalo pověřením uspořádat druhý společný matematický víkend EMS v Praze. Stáli jsme tak přímo u zrodu nové tradice významných a užitečných setkání matematiků. Již nyní se můžeme těšit na to příští v Barceloně v září 2005.

Jan Kratochvíl, Jiří Rákosník

Nové reciproční dohody ČMS JČMF

Zveřejňujeme dvě nové reciproční dohody, které uzavřela ČMS JČMF s Katalánskou matematickou společností a se Španělskou královskou matematickou společností. Z dohod vyplývají výhody pro naše členy, pro organizátory akcí však také závazky, že případné výhody poskytované členům ČMS se vztahují také na naše zahraniční reciproční členy. Upozorňujeme na to zvláště v souvislosti s tím, že po našem vstupu do EU se takových recipročních dohod bude jistě uzavírat více. Budeme si muset zvyknout na hrdý pocit, že již nejsme těmi, kdo jen očekávají výhody poskytované chudým sousedům, ale též oplácejí svým kolegům stejnou mincí.

Naši členové však samozřejmě mohou využívat výhod recipročního členství i obou společnostech. Vybízáme ty z nich, kdo mají reciproční členství zájem, aby to oznámili tajemníkovi ČMS J. Fialovi na adresu cms@kam.mff.cuni.cz. Výbor pak již zařídí všechny potřebné formality.

Union of Czech Mathematicians and Physicists (JČMF)
represented by the **Czech Mathematical Society (ČMS)**

and

Societat Catalana de Matemàtiques (SCM)

In accordance with all by-laws and regulations governing both Societies and after consultation and approval of their respective governing bodies, the President of the SCM and the president of the JČMF hereby sign this Reciprocity Agreement.

1. The JČMF recognizes to all members of the SCM in good standing the right to become Reciprocity Members of the JČMF. The annual membership fee will be equivalent to 50 % of the annual fee charged to JČMF members. The Reciprocity Members may become members of the ČMS,

section of JČMF, again at 50 % of the annual fee charged to regular members of ČMS.

2. The SCM recognizes to all members of the JČMF in good standing, the right to become Reciprocity Members of the SCM. The annual membership fee will be equivalent to 50 % of the annual fee charged to SCM members.

3. The reciprocity fee will be invoiced to Reciprocity Members by each Society together with their own annual membership fee. All reciprocal membership fees collected will be sent annually to the reciprocal Society.

4. The option to become a Reciprocity Member under this Agreement will be announced annually by each Society to all its members, specifying the amount to pay after applying the previous percentages to the corresponding annual membership fee.

5. Both societies agree to share all necessary data regarding reciprocity members so that to avoid problems of unpaid membership fees. To this effect a suitable mechanism will be implemented.

6. The JČMF and the SCM agree:

- (a) To exchange periodical publications.
- (b) To exchange invitations to all relevant activities organized by each society.
- (c) To promote contacts aimed to the preparation of joint activities focused on the teaching of mathematics or on research in all fields of mathematics.

7. This at least six months in advance. agreement will lose its validity by lack of fulfillment of its objectives or by simple request of one of the societies, as long as it has the approval of the appropriate governing bodies and be communicated at least six months in advance.

This Agreement is signed representatives of both Societies in the city of Prague on September 4, 2004.

Jan Kratochvíl
President of ČMS

Oriol Serra
SCM Executive Committee member
on behalf of Carles Casacuberta
President of SCM

Union of Czech Mathematicians and Physicists (JČMF)

and

Real Sociedad Matemática Española (RSME)

In accordance with all bylaws and regulations governing both Societies and after consultation and approval of their respective governing bodies, the president of the RSME and the president of the JČMF hereby sign this Reciprocity Agreement.

1. The JČMF recognizes to all members of the RSME in good standing, the right to become Reciprocity Members of the JČMF. The annual membership fee will be equivalent to 50 % of the annual fee charged to JČMF members. The Reciprocity Members may become members of the Czech Mathematical Society (CMS), section of JČMF, again at 50 % of the annual fee charged to regular members of CMS.
2. The RSME recognizes to all members of the JČMF in good standing, the right to become Reciprocity Members of the RSME. The annual membership fee will be equivalent to 50 % of the annual fee charged to RSME members.
3. Each Society may, if it finds this more economical, invoice the reciprocal fee of the other Society to its members together with its own annual membership fee. In this case all reciprocal membership fees collected will be sent annually to the reciprocal Society.
4. Both societies agree to share all necessary data regarding reciprocity members so that to avoid problems of unpaid membership fees. To this effect a suitable mechanism will be implemented.
5. The JČMF and the RSME agree:
 - (a) To exchange periodical publications.
 - (b) To exchange invitations to all relevant activities organized by each society.
 - (c) To keep frequent contacts aimed to the study and solving of problems associated with teaching and research in mathematics.
 - (d) To organize joint events.
 - (e) To carry out all necessary tasks to facilitate the exchange of researchers and graduate students between both countries.
6. This present agreement will lose its validity by lack of fulfillment of its objectives or by simple request of one of the societies, as long as it has the approval of the appropriate governing bodies and be communicated early in advance.

This agreement is signed simultaneously by the Presidents of both Societies in the cities of

Madrid on and Prague on

Studentská vědecká a odborná činnost v matematice SVOČ 2004

SVOČ v matematice, obnovená Matematickou vědeckou sekci JČMF v roce 2000 u příležitosti Světového roku matematiky, vstoupila letos do svého pátého ročníku. Přestože návaznost na tradici úspěšné vysokoškolské soutěže z šedesátých až osmdesátých let minulého století dává obnovené SVOČ dobré předpoklady, málokdo při jejím obnovení čekal tak úspěšný rozlet. Letos to bylo již potřetí od podpisu formální dohody v listopadu 2003, co Matematická vědecká sekce a Slovenská matematická společnost vyhlásily soutěž společně v mezinárodním, česko-slovenském měřítku. V letošní soutěži byla také překonána významná hranice: poprvé od obnovení soutěže se závěrečného kola zúčastnilo více než 50 soutěžních prací.

Podle propozic přihlašují práce do soutěže fakulty, na kterých studenti – autoři prací – studují. Propozice přitom nijak neovlivňují způsob výběru prací v rámci fakult, ten je zcela v kompetenci jednotlivých škol. Pouze podmínka, omezující maximální počet prací z fakulty do jedné sekce na pět, vede k tomu, že někde pořádají fakultní kola za účelem výběru postupujících prací. Některé školy však pořádají fakultní kola i v sekcích, které by nepřesáhly předepsaný limit. Prezentace v rámci fakulty může být nejen motivací pro další studenty, ale i důležitým tréninkem před závěrečným mezinárodním kolem, kde odborné poroty složené z předních českých a slovenských odborníků a pedagogů hodnotí nejen originalitu a význam výsledků a zpracování práce, ale v neposlední řadě i kvalitu prezentace a schopnost reagovat v odborné diskusi.

Závěrečné kolo soutěže se konalo ve dnech 25.–27. května 2004 pod záštitou rektora VUT v Brně prof. RNDr. ing. Jana Vrbky, DrSc. Zorganizoval je doc. RNDr. Jan Franců, CSc., z Fakulty strojního inženýrství VUT v Brně za vydatné pomoci doktorandů z této fakulty, jinak úspěšných soutěžících z minulých ročníků soutěže, a s velkorysou podporou hostitelských organizací. V pěti sekcích (S1 – Matematická analýza, S2 – Pravděpodobnost, matematická statistika, ekonometrie a finanční matematika, S3 – Matematické struktury, S4 – Teoretická informatika a S5 – Aplikovaná matematika) prezentovalo 57 studentů celkem 54 prací, některé z nich byly podány kolektivem spoluautorů. Naprostá většina prací měla již tradičně vynikající úroveň a poroty byly vystaveny těžkému rozhodování, které práce ocenit. Ve většině sekcí byly některé ceny opět zdvojovány a navíc byla udělena řada čestných uznání. I když pro úspěšné účastníky byl

možná diplom vítěze důležitější než finanční cena, přesto částky 5 000, 3 000 a 2 000 Kč za první, druhé a třetí místo jistě nebyly zanedbatelné. Jejich vyplacení umožnilo sdružení vlastních prostředků MVS JČMF, dotace udělené Akademií věd ČR prostřednictvím Rady vědeckých společností, příspěvků Matematicko-fyzikální fakulty UK v Praze a Výzkumného centra Institut teoretické informatiky při MFF UK. Kromě finančních cen úspěšní účastníci získali i řadu věcných cen věnovaných sponzory soutěže – licence Maple 9/5 od firmy Czech Software First, s.r.o., knihy z nakladatelství Littera Kovařík a z edice Dějiny matematiky (Prometheus a Výzkumné centrum pro historii vědy) a datová CD o astronomických jevech včetně zatmění Slunce a Měsíce od MVS JČMF. Slavnostního zakončení v aule FSI VUT ve čtvrtek 27. května dopoledne, na kterém byly vyhlášeny výsledky a předány ceny, se kromě zástupců vyhlášujících společností prof. J. Kratochvíla (předsedy MVS) a prof. B. Riečana (zástupce SMS) zúčastnili i rektor VUT prof. J. Vrbka a děkan FSI prof. J. Vačkář. Zasloužený ohlas vyvolal zvláště projev prof. Riečana, který vzpomenu dlouholetou tradici soutěže před odmlkou v roce 1990 a úspěšnou spoluprací českých a slovenských matematiků. Fotografickou dokumentaci z vyhlášení výsledků i momentky z vlastní soutěže lze nalézt na <http://www.mat.fme.vutbr.cz/SVOC>.

Stalo se již tradicí, že během tří denní soutěže zbývá čas i na neformální setkání a kulturní akce. Organizátoři letošního závěrečného kola spojili kulturní akci s odborným zaměřením a pozvali účastníky soutěže i porotce do hvězdárny na Kraví Hoře na nesmírně poutavou přednášku prof. Druckmüllera z FSI VUT „Matematické metody zpracování obrazu, aneb matematika, která je vidět“. Nejen fotografie květů kaktusů a horských štítů, kterým digitální zpracování založené na netriviálních matematických metodách dodalo až neuvěřitelných optických vlastností, ale i fotografie zatmění Slunce a Měsíce připoutaly všechny zúčastněné na více než dvě hodiny k promítacímu plátnu a k následné aktivní diskusi. Matematické metody se málokdy dočkají tak zdařilé a přesvědčivé prezentace, která by mohla úspěšně oslovit i laiky.

Nyní se již intenzivně připravuje další ročník SVOC v matematice, jehož závěrečné kolo uspořádá katedra matematiky FAV ZČU v Plzni ve svém školicím středisku na zámečku v Nečtinách u Plzně koncem května 2005 (podrobnosti bude možno brzy nalézt na <http://cms.jcmf.cz>). Na základě vývoje v posledních letech lze očekávat další změny ve struktuře soutěže. Při setkání porotců na úvod závěrečného kola v Brně se velmi intenzivně diskutovalo o tom, jak se vyrovnat s nárůstem počtu soutěžních prací. Jakkoli je to potěšitelným důkazem rostoucí popularity soutěže a jejího významu pro výchovu talentovaných mladých matematiků, skutečností zůstává, že v silně obsazených sekcích je již problémem zvládnout všechny

prezentace a jednání poroty během jednoho dne. Prodloužení závěrečného kola soutěže zřejmě nepřichází v úvahu z organizačních i z ekonomických důvodů. Nebudou-li vyhlášovatelé soutěže chtít sáhnout k omezení počtu prací z jednotlivých fakult, jedinou cestou bude (pře)rozdělení některých sekcí.

Na závěr této zprávy si dovolueme malé odlehčení. Když jsme před rokem upozorňovali perspektivní soutěžící i porotce na skutečnost, že jižní Morava je mekkou vinné révy, netušili jsme, že mezi sponsorsy SVOČ 2004 bude i vinařství Maděřič, s.r.o. Přestože všichni účastníci soutěže jsou již plnoletí, organizátoři závěrečného kola si nechtěli vzít na svědomí ovlivnění jejich výkonů nepovoleným dopingem a všechen sponsorský dar v naturálních nechali zlikvidovat během informativní schůzky porotců v předvečer soutěže. Že však soutěžící měli možnost degustovat v místních vinárnách po skončení odborné části SVOČ, o tom jistě není třeba polemizovat. Můžeme se jistě těšit na to, že v zodpovědné degustaci národního bohatství zlatavých moků bude možné pokračovat i v kraji plzeňském na závěrečném kole SVOČ 2005. V této chvíli však vyjádřeme uznání a velký dík doc. J. Franců za perfektní zorganizování závěrečného kola SVOČ 2004.

Jan Kratochvíl

Výsledky soutěže

S1 – Matematická analýza

1. cena

Lukáš Poul (MFF UK v Praze): *Asymptotické chování řešení parciálních diferenciálních rovnic na neomezených prostorových intervalech*

2. cena

Pavel Podbrdský (MFF UK v Praze): *Jemné vlastnosti sobolevovských funkcí*

3. cena

Michaela Čiklová (MÚ SU v Opavě): *Dynamical systems generated by Darboux Baire-1 functions*

S2 – Teorie pravděpodobnosti, statistika, ekonometrie a finanční matematika

1. cena

Karel Hron (PF UP v Olomouci): *Toeplitzovy matice a plurální čísla ve statistické analýze časových řad*

2. cena

Luboš Prchal (MFF UK v Praze): *Jak jsem se učil modelovat realitu*

3. cena

Petr Novotný (MFF UK v Praze): *Optimální přístup k segmentaci dat*

Beata Stehlíková (FMFI UK v Bratislave): *Analýza dvojfaktorového modelu vývoja úrokovvej miery so stochastickou volatilitou*

S3 – Matematické struktury

1. cena

Pavel Nejedlý (MFF UK v Praze): *Choosability of graphs with infinite sets of forbidden differences*

Jan Štoviček (MFF UK v Praze): *Tilting modules over artin algebras*

2. cena

Jozef Miškuf (PF UPJŠ v Košiciach): *On list chromatic number of cartesian product of two graphs*

3. cena

Ondřej Kolenatý (MFF UK v Praze): *Moduly konečné projektivní dimenze*

David Pál (FMFI UK v Bratislave): *Steinerovské farbenie kubických grafov*

Čestná uznání

Jan Kynčl (MFF UK v Praze): *On the longest alternating path connecting points on a circle*

Ondřej Turek (FJFI ČVUT v Praze): *Komplexita a balance nekonečného slova odpovídajícího kvadratickým pisotovým číslům*

S4 – Teoretická informatika

1. cena

Zdeněk Dvořák, Vít Jelínek (MFF UK v Praze): *On the complexity of the G-reconstruction problem*

2. cena

Zsolt Tóth (FMFI UK v Bratislave): *Image reconstruction using triangulation*

3. cena

Branislav Katreniak (FMFI UK v Bratislave): *Biangular circle formation by asynchronous mobile robots*

Čestná uznání

Lucie Ciencialová (MÚ SU v Opavě): *Gramatiky s fixovanou pozicí neterminálů a složitost zápisu jazyků*

Pavel Moravec (FI MU v Brně): *Distribovaný algoritmus pro ověřování LTL vlastností modelu*

Matej Novotný (FMFI UK v Bratislave): *Visually effective information visualization of large data*

Jiří Techet (FIT VUT v Brně): *Generation of sentences with their parses by scattered context grammars*

Viera Vaľová (PF UPJŠ v Košiciach): *The stable multiple activities problem*

S5 – Aplikovaná matematika

1. cena

Martin Mádlík (MFF UK v Praze): *Viscous flow in elastic tubes (fluid-structure interaction)*

2. cena

Václav Kučera (MFF UK v Praze): *Solution of compressible flow with low Mach numbers*

Jan Stebel (MFF UK v Praze): *Tvarová optimalizace v úlohách řízených zobecněnými Navier–Stokesovými rovnicemi*

3. cena

Katarína Boďová (FMFI UK v Bratislave): *Oscillations of the foreign exchange rate and the Devil's staircase*

Lucie Tichá (MFF UK v Praze): *Nespojitá Galerkinova metoda pro řešení nelineárních konvektivně-difuzních rovnic*

Čestná uznání:

Alisher Abdurahmanov (FAV ZČU v Plzni): *Genetické algoritmy v metodách diskrétní optimalizace*

Ruslan Gumerov (FAV ZČU v Plzni): *Algoritmus variační metody pro segmentaci textu na obrázu*

Tomáš Jurík (FMFI UK v Bratislave): *Broydenova metoda použitá pri štúdiu pohybu rovinných kriviek*

František Seifrt (FAV ZČU v Plzni): *Matematický model říčního toku*

Řídící výbor SVOČ při MVS JČMF

Prof. RNDr. Jan Kratochvíl, CSc. (MFF UK Praha, předseda)

Doc. RNDr. Zdeněk Boháč, CSc. (VŠB–TU Ostrava)

RNDr. Ondřej Čepěk, Ph.D. (MFF UK Praha)

Doc. RNDr. Jan Franců, CSc. (FSI VUT Brno)

RNDr. Daniel Hlubinka, Ph.D. (MFF UK Praha)

RNDr. Marie Kopáčková, CSc. (FSv ČVUT Praha)

Doc. Ing. Edita Pelantová, CSc. (FJFI ČVUT Praha)

Riadiaci výbor ŠVOČ pri SMS JSMF

Doc. RNDr. Roman Nedela, CSc. (MÚ SAV/FPV UMB Banská Bystrica)

Doc. RNDr. Eduard Boďa, CSc. (FMFI UK Bratislava)

Doc. RNDr. Mirko Horňák, CSc. (PrF UPJŠ Košice)

Organizační výbor SVOČ 2004 (Ústav matematiky FSI VUT)

Doc. RNDr. Jan Franců, CSc. (předseda)

Mgr. Monika Dosoudilová, Ph.D.

Prof. RNDr. Miloslav Druckmüller, CSc.

Ing. Lukáš Dvořák

Mgr. Blanka Klímová
Ing. Luděk Nechvátal, Ph.D.
Ing. Dalibor Pospíšil
Ing. Tomáš Pospíšil
Ing. Jan Tomáš
Ing. Pavla Zemánková
Ing. Vladimír Žák

Odborné poroty

Matematická analýza

Prof. RNDr. Ondřej Došlý, DrSc. (PřF MU Brno)
Doc. RNDr. Pavol Grešák, CSc. (Žilinská Univerzita)
Prof. RNDr. Jaroslav Smítal, DrSc. (MÚ SU Opava)
Prof. RNDr. Luděk Zajíček, DrSc. (MFF UK Praha)

Pravděpodobnost, statistika, ekonometrie a finanční matematika

Doc. RNDr. Zdeněk Karpíšek, CSc. (FSI VUT Brno)
RNDr. Petr Lachout, CSc. (MFF UK Praha)
RNDr. Igor Melicherčík, PhD. (FMFI UK Bratislava)
Prof. RNDr. Jaroslav Ramík, CSc. (SU Karviná)

Matematické struktury

Doc. RNDr. Martin Čadek, CSc. (PřF MU Brno)
Doc. RNDr. Jiří Karásek, CSc. (FSI VUT Brno)
Prof. RNDr. Jan Kratochvíl, CSc. (MFF UK Praha)
RNDr. Vladimír Lacko, Ph.D. (PrF UPJŠ Košice)

Teoretická informatika

Doc. RNDr. Milan Ftáčnik, CSc. (FMFI UK Bratislava)
RNDr. Václav Koubek, DrSc. (MFF UK Praha)
Doc. RNDr. Antonín Kučera, Ph.D. (FI MU Brno)
RNDr. Stanislav Žák, CSc. (ÚI AV ČR)

Aplikovaná matematika

Prof. RNDr. Miloslav Druckmüller, CSc. (FSI VUT Brno)
Doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc. (TU Liberec)
Doc. RNDr. Daniel Ševčovič, CSc. (FMFI UK Bratislava)
Prof. RNDr. Stanislav Míka, CSc. (FAV ZČU Plzeň)

European Mathematical Society

Z obsahu EMS Newsletter č. 51, March 2004

EMS Agenda
Editorial (John Kingman)
Zentralblatt (Silke Goebel, Bernd Wegner)
Madhu Sudan's work on error-correcting codes (Daniel Augot)
Herculean or Sisyphean tasks (Bernard R. Hodgson)
John von Neumann 1903–1957 (Miklós Rédei)
A letter to Christina of Denmark (Philip J. Davis)
The Moscow Mathematical Society, Part 2
Problem corner (Paul Jainta)
The Fourth European Congress of Mathematics
ICME-10
Forthcoming conferences
Recent books

Z obsahu EMS Newsletter č. 52, June 2004

EMS Agenda
Editorial (Ari Laptev)
EMS Summer Schools
EC meeting in Helsinki
On powers of 2 (Pawel Strzelecki)
A forgotten mathematician (Robert Fokkink)
Quantum cryptography (Nuno Crato)
Household names in Swedish mathematics (Kjell-Ove Widman)
„Sauvons la recherche“
Portugal in the first years of the IMU (E. Hernandez-Manfredini, A. Ramos)
Interview with Ari Laptev
ERCOM: EURANDOM, Eindhoven
Abel Prize, ICME-10 and ICMI awards
Forthcoming conferences
Recent books

Z obsahu EMS Newsletter č. 53, September 2004

EMS Agenda
Editorial (Manuel Castelet)
EMS meetings at Uppsala
EMS Summer Schools
Report on the 4th ECM (Ulf Persson)
Visions of young mathematicians (Jan Larsson, Mikael Johansson)
Reflections on ICME-10 (Vagn Lundsgaard Hansen)
25 years proof of the Kneser conjecture (Mark de Longueville)
100th birthday of Henri Cartan
Interview with Nuno Crato
Interview with Michael Atiyah and Isadore Singer
Abel Prize Celebration 2004
Greek Mathematical Society
French-Polish cooperation in approximation theory
ERCOM: CRM Barcelona
Forthcoming conferences
Recent books

bigskip

Koncil Evropské matematické společnosti a 4. evropský matematický kongres

Po čtyřech letech se opět konal Evropský matematický kongres a v této souvislosti také tradičně proběhnul Koncil EMS, nejvyšší orgán celoevropského zaštitění matematiků. Mým úkolem a cílem je podat stručnou zprávu o průběhu těchto souvisejících akcí.

Koncil EMS

Reprezentanti národních matematických institucí i individuálních členů se tentokrát sešli v malebném univerzitním městě Uppsala kousek od Stockholmu. Jednání proběhlo ve dnech 26. a 27. června 2004 a bylo velice klidné. Odráželo dobře skutečnost, že Evropská matematická společnost je zaštitěním mnoha institucí, s narůstajícím počtem pracovních komisí i individuálních členů. Program proto vedle stručné zprávy o hospodaření s rozpočtem v rozsahu pod 100 tis. eur ročně spočíval především v diskusi o práci jednotlivých pracovních komisí. Ke konci roku 2003 měla EMS 51 plných, jednoho přidruženého, dva institucionální a 20 akademických korporátních členů a přibližně 2 300 individuálních členů. Momentálně pracují následující pracovní komise EMS (v závorce jméno jejího předsedy):

Applied Mathematics (S. Abarbanel)
Developing Countries (H. Fleischner)
Education (A. Gardinger)
Electronic Publishing (B. Wegner)
European Research Centres of Mathematics (M. Castellet)
General Meetings (L. Lemaire)
General Purposes (J. Kingman)
Group on Relations with European Institutions (J. Kingman)
Raising Public Awareness of Mathematics (V. L. Hansen)
Special Events (J. Brüning)
Support of East European Mathematicians (A. Pelczar)
Women and Mathematics (E. Mezzeti)

Celá společnost je řízena výkonným výborem, jehož volba pro následující období je také vždy předmětem jednání koncilu. Pro další období byla zvolena tato skladba zastupitelů (v závorce je uvedeno trvání jejich mandátů ve výkonném výboru):

Prezident: Sir John Kingman (2003–2006, Cambridge)
Vice-prezident: Pavel Exner (2005–2008, Praha)
Vice-prezident: Luc Lemaire (2003–2006, Bruxelles)
Generální sekretář: Helge Holden (2003–2006, Trondheim)
Hospodář: Olli Martio (2003–2006, Helsinky)
Členové: Victor Buchstaber (2005–2008, Moscow)
 Doina Cioranescu (2003–2006, Paris)
 Klaus Schmidt (2005–2008, Wien)
 Carlo Sbordone (2005–2008, Napoli)
 Olga Gil-Medrano (2005–2008, Valencia)

Za skoro patnáct let své historie se EMS stala velice aktivní a účinnou institucí, která dobře reprezentuje matematiku i matematiky v evropském měřítku. Na úrovni diskuse o roli matematiky v příštích kolech rámcových programů nebo o zřízení grantové podpory základního výzkumu prostřednictvím European Research Council to je skutečně třeba. Český reprezentant Pavel Exner od koncilu vystřídal v pozici vice-prezidenta Bodil Branner (Lyngby), které mezitím vypršel mandát. Podrobnosti o činnosti komisi a celé EMS lze velice snadno dohledat na dobře organizovaném informačním serveru EMS na webové stránce www.emis.de. Tamtéž jsou i podmínky pro členství. Myslím, že je dobré být členem této společnosti. Můžeme dát tak najevo svoji podporu alespoň těmi jednotlivými desítkami eur příspěvků. Okamžitou odměnou nám budou i poštou rozesílané výtisky členského časopisu, viz <http://www.emis.de/newsletter/>, kde lze nalézt

i podrobnější zprávu o koncilu (do vydání dalšího nového čísla je k vidění na adrese <http://www.emis.de/newsletter/current/current4.pdf>).

4. evropský matematický kongres (ECM)

Ve své zprávě o předchozím ECM v Barceloně v roce 2000 jsem na tomto místě o kongresu napsal: „...Určitě takový program nenadchne matematiky, kteří si libují jen v té své, pečlivě vymezené oblasti bádání. Kdybychom ale byli bohatá společnost, volal bych po zavedení stipendijních cest na další ECM pro mladé matematiky – je to skutečně místo, kde lze rychle a bezbolestně získat alespoň intuitivní rozhled o aktuálním dění...“. Dnes mohu jen potvrdit svůj tehdejší názor a vyslovit lítost, že z České republiky byli na kongresu snad skutečně jen právě dva zástupci na koncilu. Podrobnosti o kongresu je tu asi zbytečné rozvádět – podrobná a zajímavá zpráva je opět v posledním čísle časopisu EMS, viz <http://www.emis.de/newsletter/current/current6.pdf>. Snad jen zmíním, že zajímavou novinkou byly *Science Lectures* – plenární přednášky přírodovědců o užití matematiky, resp. souvislostech matematického a jejich výzkumu. Samozřejmě v podání těch nejlepších. Také se hodí poznamenat, že ceny Evropské matematické společnosti se letos poprvé odehrály zcela bez české účasti (v Paříži a Budapešti byli mezi oceněnými kolegové Šverák a Matoušek, v Barceloně byl první jmenovaný ve výboru rozhodujícím o cenách). Může se zdát, že při tak velkých kongresech (tentokrát těsně pod 1 000 účastníků) není prostor pro osobní setkání a společenský kontakt. Opak je pravdou. Všichni účastníci si užili mimo jiné i úžasné společenské večere pořádané městem Stockholmem na radnici v prostorách a uspořádání shodných s ceremonií při předávání Nobelových cen.

Jan Slovák

Turbodidaktika II

Doc. Arne Vrbský

Zemědělská akademie, Grünfeld, SRN

Cílem článku, který navazuje na moji práci [1], je ukázat některé geometrické aplikace *Kvadratické věty*, dále jen KV, a užití turbodidaktiky, dále jen TDi, při řešení lineárních rovnic. I když je to málo pravděpodobné, může se stát, že některý čtenář KV nezná. Pro jistotu proto uvádím KV ještě jednou.

Kvadratická věta.

$$\forall x \in R : x^2 = x \cdot x$$

Geometrická interpretace KV

a) **Obsah čtverce.** Položíme-li v KV $x^2 = S, x = a$ dostáváme ihned

$$S = a \cdot a. \tag{1}$$

V dobře vedené třídě již v tuto chvíli zaznamenáme u některých žáků jisté vzrušení. TDi označuje tuto „atmosféru očekávání“ jako *Schülererwartung*. Je téměř jisté, že se najde aspoň jeden žák, který v tuto chvíli navrhne použít KV ještě jednou. Skutečně, aplikujeme-li ještě jednou KV, vidíme zřejmý vztah $a \cdot a = a^2$ a konečně můžeme psát

$$S = a^2. \tag{2}$$

Někteří bystří žáci poznají po chvíli, že jde o obsah čtverce o straně délky a .

Celý výše uvedený myšlenkový proces má ovšem hlubší souvislosti. Na vztah (1) se můžeme dívat jako na *preformu* nebo také *latentní formu* vztahu (2). Učitel by měl znát příčiny tohoto kreativního zdvihu od formy (1) k formě (2). Zde se TDi střetává s psychologií učení, což je v souladu s moderním pojetím didaktiky matematiky. Není snad třeba zdůrazňovat, že bez znalosti psychologických procesů nelze v didaktice matematiky zaujímat fundovaná stanoviska.

b) **Obsah obdélníku.** Podobně jako výše, položíme-li v KV $x^2 = S, x = a, x = b$, dostáváme ihned

$$S = a \cdot b.$$

V tomto případě není nutné použít KV ještě jednou, protože zde nejde o umocňování, ale o prosté násobení. Bez dalšího vysvětlování je možné ihned psát

$$S = ab. \quad (3)$$

Někteří bystří žáci poznají po chvíli, že jde o obsah obdélníku o stranách délek a , b . K substituci $x = a$, $x = b$ bych rád poznamenal, že se může ve třídě objevit žák, který bude mít následující dotaz: „Proč je jednou $x = a$ a po druhé $x = b$?“ Naštěstí v posledních letech takových zvědavých žáků ubývá a podobné dotazy prakticky nehrozí. Důležitý je výsledek, kterým je vztah (3), který umožňuje vypočítat obsah obdélníku. Není tak důležité, jakými metodami, jakými cestami jsme ke vztahu (3) dospěli.

Nyní přistupuji k hlavnímu tématu tohoto článku, kterým bude ukázka netradičního postupu při řešení lineárních rovnic. Řekněme si hned v úvodu, že pojem „netradiční“ je sice hojně používaný, ale v podstatě dohromady nic neříkající. Zsvěcení čtenáři vědí, že v našem případě platí: netradiční = turbodidaktický. Jak tedy turbodidaktika přistupuje k významnému celku školské matematiky, kterým jsou lineární rovnice. Protože článek v časopisu neumožňuje širší záběr, zaměříme se pouze na řešení konkrétních rovnic. Při vši úctě, kterou chovám ke čtenářům tohoto časopisu, zopakují některé základní pojmy. Lineární rovnicí rozumím výrokovou formu

$$ax + b = 0, \quad a \neq 0. \quad (4)$$

Kořenem rovnice (4) pak rozumím číslo $x = -b/a$. Předpokládejme nyní, že výše uvedená teorie lineárních rovnic byla řádně vyložena a máme před sebou první hodinu, ve které budeme již lineární rovnice řešit. Zejména začínajícím učitelům doporučuji, aby si pro první cvičení nepřipravovali příliš mnoho příkladů. Nic se nestane, když počet příkladů nebude větší než jeden. Hlavně, aby byl prostor pro diskusi, popřípadě na řešení problémů, které se objeví v průběhu hodiny a o kterých jsme na začátku hodiny neměli ani potuchy. Podobně jako tradiční didaktika matematiky, tak také turbodidaktika matematiky uznává fenomén motivace.

V turbodidaktice jsou takovým motivačním nástrojem lidové písně. V této souvislosti bych rád poznamenal, že na našem pracovišti na Zemědělské akademii v Grünfeldu se již několik let zabýváme rozborem lidových písní se zemědělskou tematikou. Tento vědecký program, známý odborné veřejnosti pod zkratkou UMMPRTLPSZT (*Užití matematických metod při rozboru textu lidových písní se zemědělskou tematikou*) se stal jedním ze zdrojů turbodidaktiky v matematice. Bližší informace lze nalézt v [2], [3], [4], [5], [6], [7] a [8]. Vraťme se však k našemu tématu.

Na začátku hodiny začneme před žáky zpívat píseň „Šly panenky silnicí“. Po slovech „potkali je myslivci“ píseň přerušíme a položíme otázku týkající se kardinality množiny (počtu) myslivců. Lze předpokládat, že většina žáků píseň nezná a proto budou odpovídat „nevím“. V matematice značíme slovo „nevím“ písmenem x . Počet myslivců je tedy x a vzhledem ke slovesu „potkali“ můžeme psát $x \geq 2$. To je velmi nepříjemné, protože nerovnice jsme dosud neprobírali. Trapnou pauzu řešíme opět zpěvem s tím, že tentokrát budeme zpívat až po slova „potkali je myslivci, myslivci dva“. Nyní už dostáváme rovnici

$$x = 2, \tag{5}$$

ktehou budeme s žáky řešit. Zpočátku to bude obtížné, protože rovnice (5) se dost odlišuje od rovnice (4), kterou žáci řešit umí, resp. znají její kořen $x = -b/a$. V naší rovnici není nejen a , b , ale dokonce tam není ani ta nula. Lze proto očekávat, že jeden z prvních dotazů bude: „Kde je nula?“. To nás nijak nepřekvapí a provedeme následující úpravy:

$$\begin{aligned} x + (-2) &= 2 + (-2) \\ x - 2 &= 0 \end{aligned} \tag{6}$$

Zkušený učitel ví, že nyní bude následovat dotaz: „Kde je a ?“ Po tomto dotazu vynásobíme obě strany rovnice (6) číslem a :

$$ax - 2a = 0$$

Zde už jde o zrychlený postup, kdy jsme na pravé straně rovnice (6) místo $0 \cdot a$ napsali ihned 0 . Logickým vyústěním této fáze bude zřejmě dotaz „Kde je b ?“, který nebudeme nijak komentovat a budeme hned psát

$$ax - 2a + b = b \tag{7}$$

Také v tomto případě jde o zrychlený postup, kdy místo $b + 0$ napíšeme ihned b . Čtenář jistě chápe, že časopis má omezený počet stran, a proto nelze provádět zápis všech kroků. Vraťme se však k rovnici (7). Tato rovnice představuje první kritický bod naší hodiny. Zmizela nám totiž nula, což je velmi, velmi nepříjemné. V tuto chvíli rozhoduje pečlivá domácí příprava. Už není čas na otázku „Kde je nula?“. To by nás vrátilo až k rovnici (6), a to si nemůžeme dovolit. Nyní již nastává druhá fáze, fáze, kdy turbodidaktika dominuje. Bez průtahů a rázně zapíšeme:

$$\begin{aligned} ax - 2a + b - b &= b - b, \\ ax - 2a &= b - b, \\ ax &= 2a + b - b. \end{aligned}$$

Nyní nastane vrcholný okamžik naší hodiny. Po vydělení číslem a se konečně objevuje na pravé straně kořen $-b/a$:

$$x = \frac{2a + b}{a} - \frac{b}{a} \quad (8)$$

Je to velký, vítězný pocit, který je nám odměnou za předcházející tvrdou práci. Na závěr nám zůstává již drobná rutinní činnost. Všichni naši žáci již kořen na pravé straně vidí. Je zřejmé, že vše, co je na pravé straně rovnice (8) navíc, tam nepatří, a tudíž se musí rovnat nule. Následující podmínku odhadne i slabší žák:

$$\frac{2a + b}{a} = 0.$$

Odtud snadno dostáváme $2a + b = 0$ a tedy $b = -2a$. Po dosazení do $x = -b/a$ ihned máme $x = -2a/a = 2$. Rovnice je vyřešena.

Co říci na závěr. Nerad bych se dotknul kolegů didaktiků matematiky, sám jsem dlouhá léta jako didaktik matematiky pracoval a vím, jak je obtížné opouštět vyježděné koleje. Žijeme však v jiné době, změnili se naši žáci, musíme se změnit i my. Přechod od didaktiky matematiky k turbodidaktice matematiky je sice zpočátku složitý, ale po vyřešení několika příkladů výše uvedeného typu jste TDi uchvázeni. Není mi znám případ, že by někdo odešel od turbodidaktiky k didaktice, cesta zpět zřejmě nevede. Buď se stanete „turbo“ nebo skončíte na psychiatrii. Tam můžete ovšem skončit i jako didaktici. Rád bych zdůraznil, že TDi má velmi úzký vztah k hudbě, kterou využívá jako silného motivačního náboje. Pokud toho zpočátku moc „turbo“ nevypočítáte, aspoň si pěkně zazpíváte.

Literatura:

- [1] Vrbský, A.: *Turbodidaktika I*. Informace MFV **59** (prosinec 2003), 37–42.
- [2] Vrbský, A.: *Skákal pes přes oves*. Kleeblatt **1** (1992), 1–64.
- [3] Vrbský, A.: *Kočka leze dírou, pes oknem*. Kleeblatt **2** (1993), 1–64.
- [4] Vrbský, A.: *Běží liška k Táboru*. Kleeblatt **3** (1994), 1–64.
- [5] Vrbský, A.: *Střelil na lišku, trefil Maryšku*. Kleeblatt **4** (1995), 1–64.
- [6] Vrbský, A.: *Kolo, kolo mlýnský*. Kleeblatt **5** (1996), 1–64.
- [7] Vrbský, A.: *Šly panenky silnici*. Kleeblatt **6** (1997), 1–64.
- [8] Vrbský, A.: *Já do lesa nepojedu*. Kleeblatt **7** (1998), 1–64.

Kdo jsme a co děláme

Bohdan Zelinka

Kdyby autor viděl někde článek s takovýmto názvem, domníval by se, že je to dílko nějakého moderního flagelanta, který na otázku v názvu odpovídá: „Nic nejsme a nic neděláme, jen řveme, že bychom chtěli ukusovat ještě větší sousta ze společného krajíce nás všech. Baseballové pálky na nás!“ Autor však tento článek píše sám, a tak nehodlá čtenáři hrozit baseballovými pálkami. Chce se opravdu zamyslet nad tím, co jsme a co děláme. Rozumí se my, kteří se vědecky zabýváme matematikou.

Naše práce se pokládá za tvůrčí práci, ale je to s ní trochu jiné než s prací uměleckou. Rozdílů je tu víc. Umělec se například klidně a hrdě sám nazve umělcem. Zato my máme jakýsi ostych před slovem *vědec*; jaksi cítíme, že je vyhrazeno pouze osobnostem formátu Leibnize, Newtona či Bolzana. Takže kdo se zabývá pouze vědou, nazve se vědeckým pracovníkem, a ten, kdo kromě toho učí na vysoké škole, se označí za učitele nebo kantora.

Umělec vytvoří něco, co dříve nebylo a co by asi nebylo, nebýt jeho. Illias by nevznikla bez Homéra, Hamlet bez Shakespeara, Mona Lisa bez Leonarda, Sonáta měsíčního svitu bez Beethovena. Matematikové jsou spíše objevitelé, podobní mořeplavcům a cestovatelům. Ti dávali světu zprávy o tom, co tu bylo již před nimi. Už před Tasmanem byla Tasmanie, jenomže nikoho nenapadlo ji tak pojmenovat. (Byla dokonce už tehdy, kdy ještě neexistoval živočišný druh *Homo sapiens*, tedy nebylo nikoho, koho by mohlo vůbec napadnout něco pojmenovávat.) Stejně byla Beringova úžina už dávno před Beringem a Země Františka Josefa nejen před Františkem Josefem, ale i před svými objeviteli Weyprechtem a Payerem. Od mořeplavby už můžeme přejít k astronomii a k fyzice. Nejenže existovala planeta Uran před Herschelem a Halleyova kometa před Halleyem; planety a komety také obíhaly podle Keplerových zákonů nejen před Keplerem, ale i před všemi starými Řeky, kteří jako první začali sekat kužel a zkoumat, jak ten průsek vypadá, čímž objevili kuželosečky.

Našimi díly jsou především články ve vědeckých časopisech. Jejich hlavním úkolem je čtenáře informovat, nikoli ho oblažovat estetickými požitky jako beletrie. Zpravidla píšeme angličtinou (či tím, co sami za angličtinu považujeme). Nejsme-li v ní opravdu experty, pak těžko posoudíme, jaké vyjádření je v ní krásné a jaké nikoli. (Můžeme ovšem

ocenit eleganci důkazu, ale to je věc odbornosti, nikoli estetiky.) Proto je nejdůležitější rychlost. Raději odeslat rukopis co nejrychleji, než se zdolouhavě zamýšlet nad estetickým dojmem, který vyvolá. A nejde tu jen o službu veřejnosti, ale i o autora samotného. Ovšemže mu také záleží na prioritě. Nebude-li svůj výsledek publikovat jako první, pak jako by jej nepublikoval. Zde je také nebezpečí zasilání článků do příliš prestižních časopisů. Může se klidně stát, že recenzent po třech letech usilovného recenzování zjistí, že článek není špatný, nemá však úroveň požadovanou pro příslušný časopis. Mezitím už na výsledek přijde někdo jiný.

Scientometrie má svůj význam, avšak nepřeceňujme jej. Má-li se každý honit za počtem publikací, pak lze například články drobit, aby místo jednoho dlouhého bylo několik menších. (Počet stránek se dosud jako kritérium neuplatňuje.) Lze psát společné články; takový článek si pak může započítat každý ze spoluautorů. Chlubí-li se někdo věhlasnými spoluautory, vzbuzuje zdání (třeba zrovna v jeho případě klamně), že se s nimi prostě vezl. S tím souvisí i Erdösovo číslo. Autor má Erdösovo číslo 2 a fascinuje ho představa, že má kouzelnou moc přičarovat komukoli číslo 3. Citace může člověk očekávat tak nejméně za čtyři roky; je-li příliš brzy narozený, nemusí se toho dožít. (Jinak do recenzentů jsem tu rýpal už před lety a nebudu to teď opakovat.) I zde by se ovšem mohl uplatnit „jánabráchismus“; matematici X a Y by se mohli navzájem citovat a oběma by citace narůstaly (a mohli by být i z různých států, třeba z Česka a ze Slovenska). Když jsme u toho – preferování publikací v zahraničí také zavání jistým flagelanstvím. Znamená tvrdit, že jakýkoli zahraniční časopis je prestižnější než jakýkoli náš. Tak třeba naše publikace v časopise *Mathematica Slovaca* do roku 1993 byly pouze domácí, dnes už by byly zahraniční.

Zde je opět rozdíl mezi námi a umělci. Slabá umělecká díla po pár letech jako by nebyla. Zato každý vědecký výsledek tu zůstává jako cihla v budově určité teorie, i když jeho autor toho mnoho neutvořil a je zapomenut. Vědu nedělají jen Leibnizové a Newtonové; ti jsou je vrcholy vyčnívající nad masu dělníků na vinici matematiky. (Dovoluji si zde parafrázovat biblický citát.) Na vysoké škole je také trochu jiná situace než ve vědeckém ústavu. Vysokoškolský učitel pěstuje vědu především proto, aby si udržoval svou odbornou úroveň, kterou uplatňuje při vyučování. Proto si važme i těch, kteří nedosáhli velkých vědeckých úspěchů, ale uměli vzdělávat studenty. Jsou i funkcionáři, vedoucími kateder počínaje, kteří prostě na vědu nemají čas. Jakékoli zabývání se matematikou (včetně intenzívnější přípravy na výuku či psaní skript) cítí jako zanedbávání své práce, která přece nespočívá v nějaké matematice, ale v hbitém úřadování. Neabsolutizujme heslo „Publish or perish!“

Tím by se dalo skončit, kdyby nebylo těch nešťastných baseballových pálek. I k tomu autor cítí povinnost se vyjádřit, i když to nesouvisí s matematikou. Všichni jsme slyšeli o útocích žáků na učitele. Na univerzitě v Hradci Králové to bylo baseballovou pálkou a dopadlo to relativně dobře, ve Svitavách na učňovské škole to bylo nožem a skončilo to smrtí učitele. Lidé nejspíš řeknou, že mladé lidi máme takové, jaké jsme si vychovali (tedy jednak my, učitelé, jednak jejich rodiče). Nezapomínejme, že kromě školy a rodičů je tu vliv hromadných sdělovacích prostředků (budu to zkracovat HSP; nechci hyzdit češtinu slovem *masmedia*). HSP mívají často svérázný vztah k etice. Projevuje se to i v novinářské hantýrce. Ta a její změny v závislosti na politické situaci by mohly být námětem pro diplomovou práci studenta bohemistiky. Hemží se eufemismy, které mají zmírňovat citový vliv na čtenáře. Asi před dvanácti lety byl v módě výraz *náprava cen*. Pak zanikl a dnes by si nikdo netroufl jej křísit, i když by k tomu byla příležitost. Podobně jako ve filmu *Marečku, podejte mi pero* češtinář studenta Plhu nazývá Mlha, našel se pro *lhaní* eufemismus *mlžení*. To působí dojmem, že když se nelže, ale jen mlží, není na tom nic špatného. Pro vraždu zatím HSP eufemismus nemají; navrhl bych *znefunkčnění* nebo *anulování existence*. Jak krásně a nevinně by znělo: „Své neshody s učitelem X vyřešil znefunkčněním jmenovaného.“ Může se zkratka všechno, jen se to nesmí nazývat ošklivými slovy.

Ovšem pokud není člověk kantorem. Pak HSP přistupují ke kádrování, dokonce posmrtnému. Mladší generace už asi nebude znát slovo *kádrování*. Oficiálně se to nazývalo *komplexní hodnocení*. My starší jsme si toho užili dost. Byli jsme hodnoceni svými nadřízenými a sami jsme museli hodnotit studenty. To hodnocení mělo být komplexní; netýkalo se jen práce či studia, ale toho, zda je člověk čestný, upřímný apod. Aby někdo mohl o člověku všechno vědět a mohl ho hodnotit při pohledu shůry jako všestranně dokonalejší než on, nemohl by to být člověk, ale Bůh. Však dnes už to komplexní hodnocení neexistuje. Ovšem HSP je nadále praktikují; v uvedených případech ne u útočníka, ale u napadeného.

Autor si dovede představit, co by se stalo, kdyby jeho někdo napadl baseballovou pálkou či nožem. Okamžitě by byl zviditelněn. Pokud by dopadl jako hradecký kolega, dočetl by se o sobě asi to, že byl od dětství frustrován svou otylostí a neschopností se srozumitelně vyjadřovat, proto celý život deptal všechny schopné lidi kolem sebe. Co mohl chudák student proti němu dělat jiného než to, co udělal? Pokud by dopadl jako svitavský kolega, nepřečetl by si už nic. Zato by si to přečetli jiní a on by se nemohl bránit. Ne nadarmo už staří Římané říkali: „De mortuis nil nisi bene.“ Největším prohřeškem HSP proti etice je uvažování, za co si takový učitel zaslouží smrt (přesněji řečeno být usmrcen, protože smrt jako taková stejně

nemine nikoho). Podle platného trestního zákoníku naší republiky za nic – trest smrti byl totiž zrušen. Žádný soud nemá právo rozhodnout o tom, že určitý občan má být usmrcen. Má to právo mít kdejaký kluk?

Zkrátka, HSP nám vychovávají mládež po svém a my trpělivě snášíme, když je námi opovrhováno. (Tím hůře, když učíme něco tak hrozného, jako matematiku, a ještě hůře, když marníme čas tím, že si ještě v té hrozné věci něco vymýšlíme.) Je třeba být skromný, ale ne přespříliš. Jestliže na otázku v nadpisu odpovíme tak jako v prvním odstavci, druhý nás nepochválí za skromnost, ale bude s námi vřele souhlasit. Pokud bude mít po ruce baseballovou pálku, projeví to i prakticky. Jen trochu sebevědomí! Něco jsme a něco děláme.

Poznámka autora. Tohle nemá být humor, ale jen určitý autorův samorostlý způsob uvažování a vyjadřování. Rozhodně autor nechce zlehčovat tragické události.

Poznámka redakce. Kolega Zelinka je čtenářům „Drbný“ znám především svými zábavnými texty plnými her se slovy. Tento článek je jiného druhu. S některými autorovými názory asi nebudou všichni souhlasit. Pozornost si však jistě zaslouží aktuální téma hodnocení kvality vědecké práce. Upozorňujeme v této souvislosti na Návrh hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků schválený usnesením vlády ze dne 23. 6. 2004 č. 644 (www.vyzkum.cz/). Pozoruhodné jsou přílohy v podobě metodiky „tvůrčím způsobem“ rozvíjející vládní materiál a seznamu tzv. neimpaktovaných časopisů doplňujícího škálu periodik, která budou považována za dostatečně kvalitní pro účely hodnocení. Národní komitét pro matematiku chce proti materiálům a způsobu jejich přípravy protestovat u místopředsedy vlády Mgr. M. Jahna a u ministryně školství, mládeže a tělovýchovy JUDr. P. Buzkové.